

ŽURNÁL

SPRÁVNEHO SÚDNICTVA

odborný recenzovaný časopis Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky

1/2024
III. ROČNÍK

NAJVYŠŠÍ
SPRÁVNY SÚD
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Žurnál správneho súdnictva je odborný recenzovaný časopis, ktorý vydáva Kancelária NSS SR. Primárne zameranie časopisu je správne právo a správne súdne konanie.

Recenzenti odborných článkov a vedeckých štúdií uverejnených v tomto čísle:

JUDr. Anita Filová

Mgr. Peter Mach, PhD.

JUDr. Michal Matulník, PhD.

Mgr. Michal Novotný

Redakčná rada:

prof. JUDr. PhDr. Peter Potásch, PhD. - predseda

JUDr. Katarína Benczová

Mgr. Ing. Katarína Ferenčáková

JUDr. Ida Hanzelová

Mgr. Ing. Jarmila Jendrušáková

Mgr. Michal Novotný

JUDr. Zuzana Šabová, PhD.

JUDr. Marián Trenčan

prof. JUDr. Juraj Vačok, PhD.

Zodpovedná redaktorka:

Mgr. Ing. Jarmila Jendrušáková

Tajomníčka časopisu:

Mgr. Soňa Havlíková

Editorka:

Mgr. Soňa Havlíková

Vydavateľ:

Kancelária Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky

Trenčianska 56/A

821 09 Bratislava 3

IČO: 53857097

DIČ: 2121511700

ISSN 2730-0722

Príhovor

Vážené čitateľky, vážení čitatelia Žurnálu správneho súdnictva!

S radosťou sa Vám znovu môžem prihovoriť. Otvárajúc nové číslo žurnálu 1/2024 sa radostný pocit objavuje najmä pri pohľade na širokú škálu aktivít Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky za ostatné obdobie. Rovnako však odborné príspevky zo zahraničných justičných kruhov na stránkach slovenského žurnálu správneho súdnictva vnášajú do mysle jeho čitateľa presvedčenie o správnosti nastúpenej cesty a krokov v stále ranom období života nášho súdu.

Máme za sebou 3 roky rozhodovania a ďalších dôležitých povinností, snahy sudkýň, sudcov za pomoci asistentov, analytikov a administratívneho aparátu súdu presvedčať účastníkov konania, právnické a spoločenské prostredie u nás i v zahraničí o kvalite našej inštitúcie. Výrazným úsilím sa nám to v tomto dôležitom období "štartu" súdu podarilo. Ide o nesporný fakt, konštatovanie podopreté množstvom argumentov objektívnej povahy, napríklad výsledkami permanentných testov ústavnosti našich rozhodnutí v rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky, či aj povzbudivými reakciami našich partnerských najvyšších správnych súdov, ale aj správami plnými uznania zo Súdneho dvora Európskej únie.

Prehľad aktivít z domova a zo zahraničia za prvých 6 mesiacov roka 2024 je doslova nabitý aktivitami maximálneho stupňa dôležitosti. Prijímali sme zahraničné i domáce návštevy súdu, zároveň sme aj absolvovali viaceré dôležité pracovné cesty vedenia súdu. Naši sudcovia boli aktívni na európskej pôde s pozitívnymi ohlasmi o prínose ich účasti na medzinárodných podujatiach.

V tejto súvislosti je dôležité poznamenať, aká časovo a odborne náročná je samostatná príprava takéhoto podujatia. Participujú na nej popri hlavných aktéroch výrazným spôsobom aj zamestnanci Kancelárie NSS SR, najmä generálneho sekretariá-

Odborné články / vedecké štúdie uverejňované v časopise Žurnál správneho súdnictva prechádzajú v súlade so štatútom časopisu anonymným recenzným konaním (dva recenzenti).

Za jazykovú stránku odborných článkov a vedeckých štúdií – vrátane ich cudzojazyčných častí, resp. za jazykovú stránku iných cudzojazyčných príspevkov uverejnených v odbornom časopise – zodpovedajú autori.

Vydavateľ / redakčná rada nezodpovedá za obsah odborných článkov a vedeckých štúdií. Právne názory v nich obsiahnuté sú názormi autora / autorov a ich publikovanie v časopise žiadnym spôsobom nepredstavuje všeobecný súhlas vydavateľa, najvyššieho správneho súdu alebo jednotlivých členov redakčnej rady, resp. sudcov najvyššieho správneho súdu s článkom, jeho obsahom a závermi.

Vybrané informácie, údaje a označenia sú v časopise skracované a/alebo anonymizované.

tu a oddelenia analytických činností. Patrí im za to moja obrovská vďaka.

Najdôležitejším skúšobným kameňom našej pripravenosti pre zorganizovanie podujatí najvyššieho významu a obsahu bola dlho pripravovaná návšteva Najvyššieho správneho súdu SR delegáciou zo Súdneho dvora Európskej únie v dňoch 21.-22. mája 2024 za účasti pána predsedu SD EÚ Koena Lenaertsa a sudcu Miroslava Gavalca. Veľmi pozitívne spätné väzby hostí a tiež sudkýň a sudcov nášho súdu boli pre vedenie a kanceláriu súdu tou najväčšou odmenou.

Rád by som sa Vám zdôveril o mojej snahe počas výkonu môjho mandátu presadzovať v praxi pôsobenie NSS SR ako súdu doktrinálneho, formujúceho svojou judikatúrou dôležité procesy a odpovede na kľúčové otázky vo verejnej správe a jej súdnej kontrole. V tomto duchu popri Zbierke rozhodnutí a stanovísk NSS SR pozitívne rezonujú najmä prejudiciálne otázky podľa čl. 267 ZFEÚ predkladané Súdnemu dvoru EÚ našim súdom. Dve z nich sa dostali aj na rokovanie veľkej komory SD EÚ, čo je dôkazom o vysokom stupni ich dôležitosti. Aj o tom informuje nové číslo Žurnálu správneho súdnictva.

Jeho esenciálnym obsahovým prameňom sú a budú vždy predovšetkým odborné články posúvajúce rozsah nášho profesionálneho poznania okrem domáceho právneho priestoru aj smerom k právnej úprave a judikatúre v správnom súdnictve okolitých štátov EÚ. Tentokrát autorka JUDr. Jana Kotounová rozoberá veľmi dôležitú procesnoprávnu otázku neprijateľnosti kasačnej sťažnosti v českom právnom poriadku. Súdna ochrana proti nečinnosti orgánov verejnej správy v Rakúsku z pera JUDr. Martina Wagner je druhou veľmi inšpiratívnou témou v rubrike Odborné články a štúdie.

Člen nášho oddelenia analytických činností Mgr. Martin Beer v časti žurnálu venujúcej sa legislatíve a normotvorbe poukazuje na povšimnutiahodné zmeny v zákone o DPH, dôležitej to právnej úprave pri súdnej kontrole sféry daní. Napokon aj v rubrike o rozhodovacej praxi a judikatúre sa príspevkom Mgr. Michaely Trabalíkovej uzatvá-

ra tematické zameranie tohto čísla žurnálu, a to judikatúrou Súdneho dvora EÚ týkajúcou sa rodovo podmieneného násilia ako dôvodu pre poskytnutie azylu.

Dovoľte mi záverom, vážené čitateľky a vážení čitatelia vysloviť poďakovanie za Vašu priazeň Žurnálu správneho súdnictva. Naďalej v ňom budeme reagovať aj na Vaše podnety v snahe o zaujímavý obsah predovšetkým z pohľadu budúcej justičnej praxe v našom správnom súdnictve. Aj historicky prvé Dni správneho súdnictva, ktoré sa budú konať v dňoch 26.- 27.9.2024, určite prinesú viaceré odborné námety a výzvy pre náš žurnál.

Prajem Vám príjemné čítanie.

JUDr. Pavol Naď

*Predseda Najvyššieho správneho súdu
Slovenskej republiky*

ŽURNÁL
SPRÁVNEHO
SÚDNICTVA

Vybrané podmienky uverejňovania rukopisov v odbornom časopise

1. Zodpovednému redaktorovi odborného časopisu: *Žurnál správneho súdnictva – odborný časopis Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky* (ďalej len „časopis“) je potrebné poslať **rukopis** v elektronickej podobe vo formáte Word **podľa šablóny, ktorá je prílohou týchto pokynov** (Príloha č. 1). Autor píše text na celú šírku riadkov (ENTER sa používa až na konci odsekov). Dôležité úvahy je možné zvýrazniť tučným písmom. Je potrebné rozlišovať medzi 1 a 0, resp. I a O. Zátvorky sú vždy okrúhle, t. j. „()“, nie „/“. Pri uvádzaní písmena v prameni práva sa používa „|“, t. j. „písm. a)“, nie „písm. a/“. Používa sa font Times New Roman, veľkosť 12, riadkovanie 1,0. Skratky je potrebné zaviesť pri ich prvom použití v diele, uvedené sa nevzťahuje na ustálené textové skratky.
2. Časopis je tvorenými nasledovnými materiálnymi zložkami:
 - a) odborné články,
 - b) vedecké štúdie,
 - c) legislatíva a normotvorba,
 - d) rozhodovacia prax a judikatúra.
3. Odborný článok spravidla nepresahuje rozsah 15 normostrán a má jednoduchšie vnútorné členenie ako vedecká štúdia. Vedecká štúdia sa vnútorne člení na rozsiahlejšie ucelené textové jednotky a jej rozsah spravidla nepresahuje 25 normostrán. Bližšie vymedzenie jednotlivých materiálnych zložiek časopisu sa nachádza v čl. 6 ods. 4 Štatútu odborného časopisu Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „Štatút“) (príloha č. 2).
4. Odborný článok a vedecká štúdia obsahujú nasledovné časti:
 - a) **Názov článku v slovenskom jazyku a anglickom jazyku**, ktorý musí byť výstižný, presný a zároveň odborné pútavý.
 - b) **Označenie autora, resp. autorov a ich príslušnosť k určitej inštitúcii** (vrátane funkcie) **v slovenskom jazyku a anglickom jazyku**. Autorský kolektív musí byť jasne definovaný; prvý autor (vedúci autorského kolektívu) dohliada a zodpovedá za použitie údajov a za výsledky analýz, ich správnu prezentáciu a zostavuje konečný text.
 - c) **Abstrakt v slovenskom jazyku a anglickom jazyku** – stručný popis článku o **rozsahu 150 – 300 slov**.
 - d) **Kľúčové slová v slovenskom jazyku a anglickom jazyku**.
 - e) **Hlavný text** (Hlavný text vedeckej štúdie sa člení na úvod, jadro a diskusiu. K tomu pozri čl. 6 ods. 7 Štatútu).
 - f) **Záver** – obsahuje krátky sumár zistení autora, resp. autorského kolektívu, ďalej jasné dôvody, ako predmetná práca rozvíja poznatky v odbore, v čom vidí autor, resp. autorský kolektív prínos odborného článku alebo vedeckej štúdie.
 - g) **Použité zdroje, bibliografia** – uvedenie zdrojov, z ktorých autor, resp. autorský kolektív vychádzal a ktoré použil (Bibliografické odkazy, resp. citácie sa uvádzajú v súlade s normou STN ISO 690: Dokumentácia – Bibliografické odkazy. Obsah, forma a štruktúra a STN ISO 690, Informácie a dokumentácia. Bibliografické citácie. Časť 2: Elektronické dokumenty alebo ich časti. K tomu pozri čl. 7 Štatútu.).
5. Odborný článok aj vedecká štúdia môžu obsahovať poďakovanie, prípadne prílohy.
6. Autori sú zodpovední za správne označenie diela a za obsah rukopisu (najmä, že rukopisom sa nezasahuje do autorských práv tretích osôb). Rovnako nesú zodpovednosť za výsledky svojich analýz, resp. výskumu, ktoré budú zverejnené v časopise. Za vecnú stránku diela zodpovedajú v plnom rozsahu autori.
7. Autori nemajú nárok na honorár alebo na akékoľvek iné peňažné alebo nepeňažné plnenie titulom uverejnenia rukopisu.
8. Odborné články / vedecké štúdie prechádzajú anonymným recenzným konaním v súlade so štatútom odborného časopisu.

Úplné znenie štatútu odborného časopisu *Žurnál správneho súdnictva*, ktorým sa riadi publikovanie článkov a štúdií v tomto časopise, nájdete [TU](#).

6/ **Aktuality**

6 [Aktuality z domova](#)

8 [Aktuality zo zahraničia](#)

10/ **Odborné články a vedecké štúdie**

10 [Neprijateľnosť kasační stížnosti v českém právním řáde](#)

JUDr. Jana Kotounová, Ph.D.

19 [Soudní ochrana před nečinností v současném Rakousku](#)

JUDr. Martin Wagner

28/ **Legislatíva a normotvorba**

28 [Zmeny v zákone o DPH](#)

Mgr. Martin Beer

31/ **Rozhodovacia prax a judikatúra**

31 [Súdny dvor EÚ: Rodovo podmienené násilie ako dôvod pre azyl](#)

Mgr. Michaela Trabalíková

Aktuality z domova

Stretnutie predsedu Najvyššieho správneho súdu SR Pavla Naďa s verejným ochrancom práv Róbertom Dobrovodským

17.01.2024

V sídle Najvyššieho správneho súdu SR sa uskutočnilo stretnutie predsedu Najvyššieho správneho súdu SR Pavla Naďa s verejným ochrancom práv Róbertom Dobrovodským. Predmetom stretnutia bolo vzájomné informovanie sa o aktuálnej činnosti oboch inštitúcií, a to najmä v kontexte ochrany ľudských práv a základných slobôd.

Návšteva Najvyššieho správneho súdu SR predsedom disciplinárneho senátu Najvyššieho správneho súdu ČR

25.01.2024

Tomáš Langášek, ktorý bol v uplynulých piatich rokoch predsedom disciplinárneho senátu Najvyššieho správneho súdu ČR navštívil tunajší súd a jeho sudcom prezentoval svoje osobné skúsenosti z disciplinárneho súdnictva v Českej republike. Poukázal na zásadné rozhodnutia partnerského súdu týkajúce sa disciplinárnych previnení sudcov najmä v kontexte prietahov v konaní. Následne bol vytvorený priestor na diskusiu o vecných aj procesných problémoch a otáznikoch, pred ktorými sudcovia stoja počas rozhodovania v disciplinárnych veciach, ako je napríklad plynutie subjektívnych a objektívnych lehôt na podanie disciplinárneho návrhu.

Návšteva Najvyššieho správneho súdu SR delegáciou z Kúrie Maďarska

08.02.2024

Najvyšší správny súd SR vo februári privítal delegáciu z Kúrie z Maďarska. Cieľom stretnutia bola najmä výmena skúseností s organizáciou a riadením správneho súdnictva, ako aj zdieľanie dobrej praxe v oblasti fungovania oboch súdov. Týmto stretnutím boli zavŕšené vzájomné návštevy predstaviteľov Najvyššieho správneho súdu SR s partnermi zo súdov najvyšších inšancií správneho súdnictva v susediacich štátoch Európskej únie.

Návšteva Najvyššieho správneho súdu SR delegáciou zo Súdneho dvora EÚ **21.-22.05.2024**

Najvyšší správny súd SR prijal významnú delegáciu zo Súdneho dvora EÚ v zastúpení predsedu Koena Lenaerts a sudcu Miroslava Gavalca. Cieľom návštevy bolo najmä prehĺbenie vzájomnej výmeny odborných skúseností medzi vrcholnými súdnymi inštitúciami Európskej únie a Slovenska. Úvodné stretnutie delegácií prebehlo za okrúhlym stolom pri spoločnej večeri v historickom centre Bratislavy. Nasledujúci deň medzinárodnej návštevy sa uskutočnilo pracovné stretnutie s členmi pléna Najvyššieho správneho súdu SR a zamestnancami jeho Kancelárie. Predstavitelia oboch delegácií diskutovali na tému judikatúry Súdneho dvora EÚ súvisiacej s azylovou agendou a jej aplikáciou v rozhodnutiach Najvyššieho správneho súdu SR. V druhej časti stretnutia predseda Lenaerts predstavil tému ochrany finančných záujmov Európskej únie v judikatúre Súdneho dvora EÚ.

Aktuality zo zahraničia

Sudca Najvyššieho správneho súdu SR Peter Potásch na vzdelávacom podujatí v Central European Academy (University of Miskolc) **04.03.2024**

Sudca Peter Potásch sa zúčastnil na základe pozvania Central European Academy (University of Miskolc) vzdelávacieho podujatia určeného pre právnikov z viacerých krajín Európy. Hlavnou témou podujatia bola právna komparatistika vybraných právnych inštitútov. Sudca Potásch na podujatí vystúpil s prednáškou, ktorej predmetom bol okrem iného aj právny režim vzniku Najvyššieho správneho súdu SR, jeho pôsobnosť, obsadenie, ako aj všeobecné otázky týkajúce sa reformy správneho súdnictva v SR.

Sudca Najvyššieho správneho súdu SR Michal Matulník sa zúčastnil semináru ACA-Europe **19.02.2024**

Hlavnou témou odborného seminára organizovaného ACA-Europe, ktorého sa zúčastnil aj sudca Najvyššieho správneho súdu SR Michal Matulník, boli mechanizmy na zamedzenie protichodných rozhodnutí vnútroštátnych súdov, Súdneho dvora EÚ a Európskeho súdu pre ľudské práva. Poznatky zo semináru sú zhrnuté v správe ACA-Europe, ktorá okrem iného poukazuje aj na skutočnosť, že rozhodovacia činnosť súdov objasňuje, ako by mali byť vykladané a uplatňované zákonné ustanovenia.

Uzavretie memoranda medzi Najvyšším správnym súdom ČR a Najvyšším správnym súdom SR **14.03.2024**

Slávnostný akt podpisu memoranda o vzájomnej spolupráci medzi Najvyšším správnym súdom ČR a Najvyšším správnym súdom SR a jeho Kanceláriou sa uskutočnil na pôde Najvyššieho správneho súdu ČR v Brne. Podpisom memoranda tak došlo k formálnemu ukotveniu vzájomnej úzkej spolupráce, ktorá medzi tunajším súdom a jeho českým partnerom prebieha od prvých mesiacov po vzniku Najvyššieho správneho súdu SR.

Text memoranda nájdete [tu](#).

***Návšteva Najvyššieho správneho súdu Poľska 03.-05.03.2024
vedením Najvyššieho správneho súdu SR***

V rámci oficiálnej návštevy Najvyššieho správneho súdu Poľskej republiky súdy nadviazali na započaté rokovania počas návštevy delegácie poľského súdu na Slovensku v apríli minulého roka. Trojdňové pracovné stretnutie bolo venované intenzívnej výmene informácií o vývoji rozhodovacej činnosti oboch súdov, systéme a organizácii správnych súdov v Poľsku a na Slovensku, ako aj aktuálnym výzvam pre správne súdnictvo v oboch krajinách. V druhej časti stretnutia sa diskutovalo o otázkach týkajúcich sa prístupu k verejným informáciám v judikatúre správnych súdov Poľska a Slovenska.

***Sudcovské fórum k 20. výročiu vstupu SR do 01.-03.05.2024
Európskej únie na Súdnom dvore EÚ***

Predseda Najvyššieho správneho súdu SR Pavol Naď sa zúčastnil mimoriadneho sudcovského fóra pre predsedov a predsedníčky najvyšších súdnych orgánov členských štátov Európskej únie. Podujatie organizoval Súdny dvor EÚ v Luxemburgu pri príležitosti 20. výročia najväčšieho rozšírenia v histórii Európskej únie o desať nových členských štátov vrátane Slovenskej republiky. Súčasťou programu bolo okrem plenárnych pracovných stretnutí zúčastnených sudcov a tematických seminárov so zameraním na sociálnu politiku, ochranu osobných údajov a využitie umelej inteligencie na podporu súdnej činnosti aj kolokvium s názvom Súdny dvor oslavuje dvadsiate výročie pristúpenia desiatich štátov k Európskej únii: nový ústavný moment pre Európu.

Súdny dvor EÚ bude rozhodovať o prejudiciálnej otázke Najvyššieho správneho súdu SR vo veľkej komore 04.06.2024

Veľký senát Najvyššieho správneho súdu SR uznesením zo 16.08.2023 prerušil konanie a Súdny dvor EÚ položil prejudiciálne otázky týkajúce sa výkladu Charty základných práv EÚ, a to ako jej pôsobnosti, tak aj vecného výkladu rozsahu a aplikácie zásady *lex mitior* v nej obsiahnutého. Vo veci predloženej Súdnemu dvoru EÚ veľkým senátom Najvyššieho správneho súdu SR sa posudzuje otázka, či je senát kasačného súdu povinný zohľadniť zmenu právnej úpravy v prospech páchatela priestupku, ktorá nastala počas kasačného konania a po vydaní rozhodnutia nižšieho správneho súdu. Rozhodnutím zo 04.06.2024 bola táto vec, vedená pod sp. zn. C-544/23, pridelená na prejednanie a rozhodnutie veľkej komore Súdnemu dvoru EÚ.

Nepřijatelnost kasační stížnosti v českém právním řádě

Unacceptability of a cassation complaint in the Czech legal order

JUDr. Jana Kotounová, Ph.D.

Abstrakt: Článek pojednává o institutu nepřijatelnosti kasační stížnosti, a to se zaměřením na změny, které byly v českém právním řádu v nedávné době provedeny. Cílem článku je zejména analyzovat podmínky, za nichž je možné kasační stížnost pro nepřijatelnost odmítnout. Pozornost je věnována též vybrané soudní judikatuře a posouzení smyslu a významu tohoto institutu.

Klíčové slová: kasační stížnost, nepřijatelnost, Nejvyšší správní soud, odmítnutí stížnosti, odůvodnění usnesení

Summary: The article deals with the legal concept of unacceptability of cassation complaint, with the focus on changes which have recently been made in the Czech legal order. The aim of the article is to especially analyse conditions under which can be the cassation complaint rejected for its unacceptability. The attention is paid also to the selected case-law and to the consideration of purpose and meaning of this legal concept.

Keywords: cassation complaint, unacceptability, Supreme Administrative Court, rejection of complaint, reasoning of the court order

Úvod

Jak český právní řád, tak právní řád slovenský, obsahují ve vztahu ke kasační stížnosti jakožto mimořádnému oprávněmu prostředku proti pravomocnému rozhodnutí správního soudu, institut její přípustnosti, resp. nepřípustnosti.¹ Český právní řád vedle toho zakotvuje institut tzv. nepřijatelnosti² kasační stížnosti, který byl do soudního řádu správního zaveden s účinností od 13.10.2005.³ V roce 2021 pak byly podmínky nepřijatelnosti kasační stížnosti

novelizovány, když došlo k rozšíření možnosti tento institut aplikovat.

Cílem tohoto článku je představit institut nepřijatelnosti kasační stížnosti ve světle změn, které byly v nedávné době provedeny, a analyzovat podmínky, za nichž je možné jej využít. Pozornost bude věnována též vybrané soudní judikatuře, která se otázkou nepřijatelnosti zabývá. V neposlední řadě bude posuzován také význam a smysl tohoto institutu a klady a zápory s ním spojené.

1. Srov. § 104 zákona č. 150/2002 Sb., správní řád soudní („SŘS“), a § 439 zákona č. 162/2015 Z. z., správní soudny poriadok.
2. § 104a SŘS.
3. Novelou provedenou zákonem č. 350/2005 Sb.

Nepřijatelnost kasační stížnosti v českém právním řádě

Nepřijatelnost kasační stížnosti

Když byl institut nepřijatelnosti kasační stížnosti zakotven do českého právního řádu, vztahoval se jen na otázky azylové, resp. následně na otázky ve věcech mezinárodní ochrany.⁴ Účelem jeho přijetí bylo zefektivnění řízení o kasačních stížnostech ve věcech azylu, které v té době tvořily značnou část agendy Nejvyššího správního soudu.⁵

Novelou soudního řádu správního⁶ bylo ustanovení zakotvující nepřijatelnost kasační stížnosti upraveno, když došlo k rozšíření důvodů, kdy je možné tento institut aplikovat. Ustanovení § 104a SŘS⁷ stanovuje, že „*jestliže kasační stížnost ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost.*“

Novelizace byla provedena za účelem urychlení soudního přezkumu před Nejvyšším správním soudem, neboť Nejvyšší správní soud se potýkal s masivním nárůstem svého zatížení, a to právě zejména v kasační agendě.⁸ Původní návrh, který byl

v roce 2018 předložen skupinou poslanců Poslanecké sněmovně, předpokládal univerzální rozšíření kasační stížnosti, když bylo navrhováno následující znění §104a odst. 1 SŘS: „*jestliže kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost.*“ Původně předložený návrh tedy předpokládal, že by se pravidlo o nepřijatelnosti rozšířilo z věcí mezinárodní ochrany do všech ostatních věcí a jediným kritériem by bylo posouzení, zda kasační stížnost svým významem přesahuje vlastní zájmy stěžovatele či nikoli. Cílem této změny mělo být postupné zlepšení vysokého stavu nedodělků a s ním související délka soudních řízení (předpokládáno dokonce bylo, že v případě nepřijatelnosti kasačních stížností by mělo dojít ke zkrácení délky řízení z 1 roku na dobu 2 měsíců).⁹

Předložený návrh se ale setkal s poměrně velkou vlnou kritiky, a to nejen např. ze strany vlády ČR,¹⁰ která k návrhu vyslovila nesouhlasné stanovisko, ale též ze strany celé řady zástupců odborné veřejnosti, a to např. ze strany České advokátní komory, Komory daňových poradců, Ministerstva spravedlnosti či ze strany samotné

4. Dle § 104a odst. 1 SŘS účinném od 13.10.2005 platilo, že „*jestliže kasační stížnost ve věcech azylu svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost,*“ s účinností od 1.9.2006 bylo ustanovení zákonem č. 165/2006 Sb. novelizováno, když nově platilo, že „*Jestliže kasační stížnost ve věcech mezinárodní ochrany svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost.*“ V tomto znění bylo ustanovení účinné až do 31.3.2021.

5. POTĚŠIL, L., ŠIMÍČEK, V., a kol. Soudní řád správní. Komentář. Praha: Leges, 2014, s. 1014.

6. Zákon č. 77/2021 Sb.

7. Ve znění účinném od 1.4.2021.

8. Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 150/2002 Sb. Sněmovní tisk č. 237. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, VII. volební období.

9. Tamtéž.

10. Stanovisko vlády ke Sněmovnímu tisku č. 237 ze dne 31. 7. 2018.

Nepřijatelnost kasační stížnosti v českém právním řádě

ho Nejvyššího správního soudu.¹¹ Obavy byly spojeny zejména s tím, zda by důsledkem navrhované změny nedošlo k nárůstu počtu ústavních stížností, které by posuzovaly, zda v daném případě byl dán význam podstatně přesahující zájmy stěžovatele či nikoli. V rámci legislativního procesu pak byl podán pozměňovací návrh, který na místo univerzální podoby nepřijatelnosti kasační stížnosti omezil její aplikovatelnost na případy, kdy před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce. V tomto znění pak byl návrh zákona Poslaneckou sněmovnou na konci roku 2020 schválen.¹²

O zatíženosti Nejvyššího správního soudu a nezbytnosti tento stav řešit v té době nebylo pochyb,¹³ původně navržený způsob, jak tuto situaci řešit, však nepochybně nebyl zvolen vhodně, když tento měl celou řadu nedostatků a jistě by mohl způsobit celou řadu negativních důsledků.¹⁴

Předmětná novelizace institutu nepřijatelnosti tak představuje určitý kompromis, kdy na jedné straně došlo k zamýšlenému rozšíření možnosti tento institut aplikovat, na straně druhé zde však zůstaly určité limity. Nedošlo tedy k původně navr-

hovanému univerzálnímu rozšíření využití nepřijatelnosti kasační stížnosti, čímž byly částečně eliminovány obavy z nárůstu počtu ústavních stížností, kdy by Ústavní soud posuzoval, zda má daná věc dostatečnou závažnost na to, aby se jí Nejvyšší správní soud meritorně zabýval či nikoli.

Nepřijatelnost kasační stížnosti je obecně možné vymezit jako jakýsi „filtr“ proti neodůvodněným kasačním stížnostem.¹⁵ Důsledkem nepřijatelnosti kasační stížnosti je pak to, že ji Nejvyšší správní soud, shledá-li pro to důvody ve smyslu § 104a SŘS odst. 1, usnesením odmítne. Důsledky nepřijatelnosti kasační stížnosti jsou tak shodné, jako v případě její nepřipustnosti, oproti odmítnutí kasační stížnosti pro nepřipustnost¹⁶ se však Nejvyšší správní soud v rámci posuzování její přijatelnosti věcí meritorně zabývá, a to právě alespoň v rozsahu nezbytném pro posouzení podmínek dle § 104a SŘS. Zkoumání přijatelnosti, resp. nepřijatelnosti kasační stížnosti však připadá v úvahu pouze u přípustné kasační stížnosti, když otázkou její přípustnosti se Nejvyšší správní soud zabývá nejdříve.¹⁷ Přijatelnost kasační stížnosti je pak třeba odlišovat nejen od přípustnosti kasační stížnosti, ale též od její důvodnosti.

11. Viz např. <https://www.ceska-justice.cz/2018/08/advokati-se-obavaji-rozsireni-neprijatelnosti-kasacni-stiznosti-nemelo-by-byt-plosne/> či <https://www.ceska-justice.cz/2018/09/zasadni-stret-podobu-nss-baxamazancovi/> (přístup 29.10.2023).

12. Viz <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&T=237> (přístup 29.10.2023).

13. Tehdejší předseda Nejvyššího správního soudu Michal Mazanec se v roce 2019 dokonce vyjádřil tak, že „NSS se stává čím dál víc továrnou na rozsudky.“ - <https://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/nss-se-stava-tovarnou-na-rozsudky-rekl-po-roce-predseda-mazanec> (přístup 29.10.2023).

14. BALOUNOVÁ, J. In ADAMEC, M., ADAMUSOVÁ, Z. a BALOUNOVÁ, J., a kol. Soudní řád správní: kritická analýza. Praha: Auditorium, 2019, s. 116.

15. SLÁDEČEK, V., TOMOSZKOVÁ, V. a kol. Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 71.

16. Srov. § 104 SŘS.

17. Srov. usnesení NSS ze dne 16.2.2006, č.j. 8 Azs 5/2006-30.

Nepřijatelnost kasační stížnosti v českém právním řádě

Přípustnost kasační stížnosti je dána splněním zákonných procesních předpokladů, jako je např. včasné podání kasační stížnosti, kdežto důvodnost kasační stížnosti je otázkou věcného posouzení kasačních důvodů uváděných stěžovatelem.¹⁸

Podmínky nepřijatelnosti

Odmítnout kasační stížnost pro nepřijatelnost může Nejvyšší správní soud v souladu s § 104a odst. 1 SŘS pouze při kumulativním splnění dvou podmínek. První podmínkou je, že se jedná o kasační stížnost ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce. Obecně platí, že v řízení ve věcech správního soudu rozhoduje krajský soud ve specializovaných senátech složených z předsedy a dvou soudců, v zákonem stanovených případech však rozhoduje specializovaný samosoudce.¹⁹ Jedná se např. o věci důchodového či nemocenského pojištění,

některé otázky týkající se mezinárodní ochrany či cizinců nebo věci týkající se přešupků, za které zákon stanoví sazbu pokuty, jejíž horní hranice je nejvýše 100 000 Kč.²⁰ Obecně se jedná o řízení ve vybraných věcech, které jsou svojí povahou zpravidla spíše jednodušší,²¹ a proto zde zákonodárce předpokládá výjimku v té podobě, že o věci rozhoduje specializovaný samosoudce. Současně se jedná pouze o řízení o žalobách proti rozhodnutí správního orgánu, v jiných druzích řízení (např. v řízení o žalobě proti nečinnosti správního orgánu nebo v řízení o zásahové žalobě) se tato výjimka neuplatní a rozhoduje zde senát.²² Odmítnout kasační stížnost pro nepřijatelnost tak Nejvyšší správní soud může pouze ve vymezených věcech týkajících se řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu, kde rozhodoval specializovaný samosoudce. Současně je třeba podotknout, že uvedené je možné aplikovat pouze ve vztahu k rozhodnutím, jimiž se končí řízení o žalobě ve věcech vymezených v § 31 odst. 2

18. Srov. usnesení NSS ze dne 26.4.2006 č.j. 1 Azs 13/2006-39.

19. § 31 SŘS.

20. § 31 odst. 2 SŘS stanovuje: „Ve věcech důchodového pojištění, nemocenského pojištění, uchazečů o zaměstnání a jejich podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci podle předpisů o zaměstnanosti, sociální péče, pomoci v hmotné nouzi a státní sociální podpory, dávek pěstounské péče, ve věcech přešupků, za které zákon stanoví sazbu pokuty, jejíž horní hranice je nejvýše 100 000 Kč, mezinárodní ochrany, neudělení krátkodobého víza, rozhodnutí o správním vyhoštění, rozhodnutí o povinnosti opustit území nebo území členských států Evropské unie, Islandské republiky, Lichtenštejnského knížectví, Norského království a Švýcarské konfederace, rozhodnutí o zajištění cizince, rozhodnutí o prodloužení doby trvání zajištění cizince, jakož i jiných rozhodnutí, jejichž důsledkem je omezení osobní svobody cizince, žádostí o vydání oprávnění k pobytu, prodloužení a zrušení doby jeho platnosti, ukončení přechodného pobytu rodinného příslušníka a přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti, jakož i v dalších věcech, v nichž tak stanoví zvláštní zákon, rozhoduje specializovaný samosoudce.“

21. Uvedené ale neplatí bezvýjimečně a nelze to takto jednoduše generalizovat, neboť i v některých věcech, které rozhodují samosoudci, je nezbytné se často vypořádat se složitými skutkovými a právními otázkami – srov. STANĚK, M., DVORÁKOVÁ, M.: Z "laboratoře" do ostrého provozu – co přinese rozšíření nepřijatelnosti kasační stížnosti. In *Soudní rozhledy*, 2021, č. 5, s. 146-153.

22. Srov. rozsudek NSS ze dne 28.12.2011, č.j. 7 Ans 9/2011-106.

Nepřijatelnost kasační stížnosti v českém právním řádě

SŘS, nikoli v případě procesních rozhodnutí, jimiž se řízení nekončí.²³

Druhou podmínkou pro odmítnutí kasační stížnosti pro nepřijatelnost je to, že kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Zákonodárce tak zde v tomto případě dává soudci možnost úvahy, aby posoudil, zda se v daném případě jedná o podstatné přesáhnutí zájmů stěžovatele či nikoli.

Podstatné přesáhnutí zájmů stěžovatele představuje neurčitý právní pojem, jehož vymezení se věnoval právě Nejvyšší správní soud. Ten dospěl k závěru, že „*Přesahem vlastních zájmů stěžovatele je jen natolik zásadní a intenzivní situace, v níž je - kromě ochrany veřejného subjektivního práva jednotlivce - pro Nejvyšší správní soud též nezbytné vyslovit právní názor k určitému typu případů či právních otázek. Přesah vlastních zájmů stěžovatele je dán jen v případě rozpoznatelného dopadu řešené právní otázky nad rámec konkrétního případu. Primárním úkolem Nejvyššího správního soudu v řízení o kasačních stížnostech ve věcech azylové je proto nejen ochrana individuálních veřejných subjektivních práv, nýbrž také výklad právního řádu a sjednocování rozhodovací činnosti krajských soudů.*“²⁴

Dle Nejvyššího správního soudu se o přijatelnou kasační stížnost může prakticky jednat v následujících typových případech:

- 1) Kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.
- 2) Kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně. Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.
- 3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit tzv. judikatorní odklon. To znamená, že Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je na místě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.
- 4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele.²⁵

Byť posouzení, zda se v daném případě jedná o věc, která svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele, náleží Nejvyššímu správnímu soudu, je v zájmu stěžovatele, aby v kasační stížnosti uvedl, v čem spatřuje v konkrétním případě přesah svých vlastních zájmů a z jakého důvodu by tedy měl Nejvyšší správní soud předloženou kasační stížnost věcně projednat.²⁶

23. Srov. rozsudek NSS ze dne 10.6.2021, č.j. 1 As 124/2021-28.

24. Srov. usnesení NSS ze dne 26.4.2006 č.j. 1 Azs 13/2006-39. NSS v tomto případě posuzoval otázku týkající se azylové věci (tj. ve znění SŘS účinném do 31.8.2006), závěry týkající se posouzení přesahu vlastních zájmů stěžovatele je však možné aplikovat i na znění účinné v současné době, neboť podmínka, že se jedná o věc, která svým významem podstatně (ne)přesahuje vlastní zájmy stěžovatele, zde zůstala zachována. Uvedené posouzení se v praxi často označuje jako tzv. „Ostapenko test“, neboť se jednalo o věc žalobkyně paní Ostapenko.

25. Tamtéž.

26. Tamtéž.

Nepřijatelnost kasační stížnosti v českém právním řáde

Uvedené sice není zákonnou podmínkou, ale jak uvedl NSS, je to nepochybně v zájmu stěžovatele tento přesah v kasační stížnosti vymezit, když stěžovatel tím svým způsobem může (samozřejmě ale nutně nemusí) zvýšit šanci na to, že Nejvyšší správní soud přijatelnost kasační stížnosti shledá.²⁷

Odmítnout kasační stížnost pro nepřijatelnost pak může Nejvyšší správní soud pouze tehdy, pokud s přijetím usnesení o odmítnutí souhlasí všichni členové senátu.²⁸ Soudní řád správní zde tak v tomto případě zakotvuje pravidlo jednomyslnosti, kdy jakmile jen jeden člen senátu nesouhlasí s tím, že by měla být kasační stížnost pro nepřijatelnost odmítnuta, musí být věc příslušným senátem NSS meritorně posouzena.

Ustanovení § 104a odst. 1 SŘS ve znění účinném do 31.3.2021 předpokládalo, že usnesení o odmítnutí kasační stížnosti pro nepřijatelnost nemusí být odůvodněno, což byl projev vůle zákonodárce urychlit řízení před NSS. Uvedené možnosti však bylo ze strany NSS využíváno spíše zřídka kdy, neboť Nejvyšší správní soud usnesení o odmítnutí kasační stížnosti pro nepřijatelnost ve většině případů alespoň stručně odůvodňoval,²⁹ a to zpravidla alespoň odkazem na

svoji dosavadní judikaturu dopadající na konkrétní případ.³⁰

Výše uváděná novela soudního řádu správního pak uvedenou možnost neodůvodňovat tato usnesení odstranila, a to z důvodu, aby se předešlo obavě z nadužívání této možnosti po rozšíření podmínky přijatelnosti na všechny kasační stížnosti.³¹ Usnesení o odmítnutí kasační stížnosti pro nepřijatelnost tak musí být soudem řádně odůvodněno, což však není považováno, jak již bylo výše uvedeno, za žádnou zásadní změnu.

Nepřijatelnost – ano nebo ne?

Institut nepřijatelnosti kasační stížnosti je v českém právním řádu zakotven již více jak 18 let, slovenský právní řád tento institut neobsahuje. Dle mého názoru je jeho zakotvení v českém právním řádu správné a důvodné.

Plně se ztotožňuji s názory, že primárním posláním Nejvyššího správního soudu je sjednocování judikatury,³² opomenout ale samozřejmě nemůžeme jeho roli jakožto ochránce zákonnosti v konkrétních případech.³³ Na druhou stranu zde máme ne-

27. KÚHN, Z., KOCOUREK, T. a kol. Soudní řád správní. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 960.

28. § 104a odst. 2 SŘS. V souladu s § 16 odst. 2 písm. b) SŘS se senát skládá z předsedy a dvou soudců.

29. Viz např. usnesení ÚS ze dne 9.11.2006, sp.zn. I. ÚS 597/06, či Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 150/2002 Sb. Sněmovní tisk č. 237. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, VII. volební období.

30. ZAVŘELOVÁ, J. In JEMELKA, L., PODHRÁZSKÝ, M., VETEŠNÍK, P., ZAVŘELOVÁ, J., BOHADLO, D., ŠURÁNEK, P. Soudní řád správní. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 941.

31. Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 150/2002 Sb. Sněmovní tisk č. 237. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, VII. volební období.

32. Srov. např. Josef Baxa in <https://www.ceska-justice.cz/2018/09/zasadni-stret-podobu-nss-baxa-mazancovi/> (přístup 29.10.2023)

33. § 12 odst. 1 SŘS stanovuje, že Nejvyšší správní soud jako vrcholný soudní orgán ve věcech patřících do pravomoci soudů ve správním soudnictví zajišťuje jednotu a zákonnost rozhodování tím, že rozhoduje

Nepřijatelnost kasační stížnosti v českém právním řádě

zpochybnitelný nárůst agendy Nejvyššího správního soudu a jeho zatěžování věcmi, kterými se soud již v minulosti zabýval, tyto vyřešil a neshledal zde důvody pro odklon od svého právního názoru. V důsledku toho tak kasační stížnost poněkud ztrácí povahu mimořádného opravného prostředku, neboť je zřejmé, zejména právě s ohledem na neustále narůstající nápad v kasační agendě, že účastníci řízení k tomuto institutu přistupují spíše jakožto k prostředku opravnému a využívají jej často jako jakýsi „druh odvolání“ proti rozhodnutí krajského soudu. Je nepochybné, že rolí Nejvyššího správního soudu ale není v řízení o kasační stížnosti vystupovat v pozici odvolacího soudu. Proto považuji zakotvení institutu nepřijatelnosti v právním řádu za správné a za odůvodněné pak i snahy zákonodárce možnost aplikaci tohoto institutu rozšířit.

V souladu s výše uváděným „*Ostapenko testem*“ musí Nejvyšší správní soud posoudit, zda věc svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele, případně neshledání tohto přesahu pak musí Nejvyšší správní soud odůvodnit. Určitou „pojistku“ pro zneužívání tohoto institutu pak představuje též výše uváděné pravidlo, dle kterého je potřeba k přijetí usnesení o odmít-

nutí kasační stížnosti pro nepřijatelnost souhlasu všech členů senátu, nesouhlas byť jediného soudce senátu povede k meritornímu projednání věci.

Opomenout pak nelze ani tu skutečnost, že proti případnému usnesení Nejvyššího správního soudu o odmítnutí kasační stížnosti pro nepřijatelnost může být následně podána ústavní stížnost, zde je však nezbytné podotknout, že Ústavní soud není oprávněn uvážení Nejvyššího správního soudu přezkoumávat, a to nejen proto, že k tomuto uvážení je ze zákona povolán výlučně právě Nejvyšší správní soud, ale především z toho důvodu, že jím z povahy věci žádné ústavně chráněné právo zasaženo být nemůže.³⁴

S ohledem na výše uvedené tedy lze institut nepřijatelnosti kasační stížnosti považovat za poměrně elegantní řešení, jak omezit nápad věcí, kterými se Nejvyšší správní soud opakovaně meritorně zabývá,³⁵ a přispět tak k urychlení jednotlivých řízení. Současně je to ale nástroj, kterým jsou náležitě zachována práva jednotlivých účastníků řízení, když procesní ochrana byla stěžovateli poskytnuta již v řízení před krajským soudem a případný další procesní postup v rámci správního soudnictví ne-

o kasačních stížnostech v případech stanovených tímto zákonem.

34. Srov. usnesení ÚS ze dne 9.11.2006, sp. zn. I.ÚS 597/06. Ústavní soud zde připustil, že pouze zcela výjimečně by mohlo představovat zásah do práva na spravedlivý proces zneužití soudního uvážení, v projednávané věci však uvedené soud neshledal.
35. Výstižně uvedené shrnul Nejvyšší správní soud v jednom ze svých prvních rozhodnutí, kterým odmítl kasační stížnost pro nepřijatelnost, kde mimo jiné zakotvil výše uváděný „*Ostapenko test*“, když konstatoval, že „paušální formalizovaná spravedlnost, tedy stále nové a opakované projednávání již jednou rozhodnutého ve všech stupních soudní soustavy, vede ve svém důsledku k popření jednotlivé materiální spravedlnosti: ne všechny věci jsou stejně problematické, ne všechny věci vyžadují stejnou pozornost. Projednávat, věnovat každé věci stejný čas a energii znovu a znovu na všech stupních, tak může popřít samotnou spravedlnost systémem vytvářenou: věci objektivně odlišné, s odlišným významem a důležitostmi, jsou podrobeny stejnému zacházení.“ - srov. usnesení NSS ze dne 26.4.2006 č.j. 1 Azs 13/2006-39.

Nepřijatelnost kasační stížnosti v českém právním řáde

zvyšuje automaticky míru právní ochrany stěžovatele.³⁶

Záver

Je nepochybné, že o institutu nepřijatelnosti kasační stížnosti toho již bylo napsáno mnoho.³⁷ Přesto se však jedná o téma, které je i díky nedávno provedené novele soudního řádu správního stále aktuální, a lze předpokládat, že aktuální nadále i zůstane. Mám za to, že přijatá novela nemusí ve svém důsledku přinést kýžené výsledky. Zatím je zřejmě ještě brzy vyhodnocovat, zda novelizace institutu nepřijatelnosti kasační stížnosti přispěla k odlehčení práce Nejvyššího správního soudu a k s tím spojenému zrychlení řízení, neboť NSS ještě může řešit případy ve znění účinném do 31.3.2021.³⁸ Přesto se však osobně domnívám, že k naplnění očekávaných důsledků nedojde, minimálně ne v předpokládané míře, a že je jen otázka času, kdy bude český zákonodárce znovu řešit rozšíření institutu nepřijatelnosti kasační stížnosti, případně hledat jiné způsoby, jak urychlit soudní řízení před Nejvyšším správním soudem.

Závěrem je na místě shrnout, že příspěvek jako takový si nedával za cíl podrobnou analýzu institutu nepřijatelnosti kasační stížnosti, ale jeho účelem bylo přiblížit zákonné zakončení tohoto institutu, když slovenský právní řád tento neobsahuje, a analyzovat změny, které do české právní úpravy zavedla v roce 2021 novela soudního řádu správního.

Zoznam použitej literatúry:

1. ADAMEC, M., ADAMUSOVÁ, Z. a BALOUNOVÁ, J., a kol. Soudní řád správní: kritická analýza. Praha: Auditorium, 2019, 152 s. ISBN 978-80-87284-79-7.
2. JEMELKA, L., PODHRÁZSKÝ, M., VETEŠNÍK, P., ZAVŘELOVÁ, J., BOHADLO, D., ŠURÁNEK, P. Soudní řád správní. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1162 s. ISBN 978-80-7400-498-8.
3. KÜHN, Z., KOCOUREK, T. a kol. Soudní řád správní. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 1104 s. ISBN 978-80-7598-479-1.

36. Tamtéž.

37. Z novějších publikací je možné poukázat např. na již citovaný příspěvek Z "laboratoře" do ostrého provozu – co přinese rozšíření nepřijatelnosti kasační stížnosti.

38. Dle čl. II zákona č. 77/2021 Sb., platí, že o kasační stížnosti podané proti rozhodnutí krajského soudu vydanému do dne nabytí účinnosti tohoto zákona rozhodne Nejvyšší správní soud podle dosavadních právních předpisů.

Nepřijatelnost kasační stížnosti v českém právním řádě

4. POTĚŠIL, L., ŠIMÍČEK, V., a kol. Soudní řád správní. Komentář. Praha: Leges, 2014, 1152 s. ISBN 978-80-7502-024-6.
5. SLÁDEČEK, V., TOMOSZKOVÁ, V. a kol. Správní soudnictví v České republice a ve vybraných státech Evropy. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, 260 s. ISBN 978-80-7357-518-2.
6. STANĚK, M., DVOŘÁKOVÁ, M.: Z "laboratoře" do ostrého provozu – co přinese rozšíření nepřijatelnosti kasační stížnosti. In Soudní rozhledy, 2021, č. 5, s. 146-153, ISSN 1211-4405.

JUDr. Jana Kotounová, Ph.D.

*Odborná asistentka Katedry správního práva
Fakulty právnické Západočeské univerzity
v Plzni*

*Assistant Professor at the Department of Ad-
ministrative Law, Faculty of Law, University
of West Bohemia*

Soudní ochrana před nečinností v současném Rakousku

Judicial protection against a failure to act in contemporary Austria

JUDr. Martin Wagner

Abstrakt

Změny, kterými prošlo rakouské správní soudnictví v souvislosti s novelou Spolkové ústavy z roku 2012, se nedotkly pouze přezkumu správních aktů, nýbrž i soudní ochrany před nezákonnou nečinností. Především se stala soudní ochrana před nečinností nově zcela bezprostřední a navazuje přímo na správní řízení vedené nečinným správním orgánem. V duchu hlavního cíle proběhlé reformy správního soudnictví, tedy dosažení efektivity soudní kontroly veřejné správy, jsou rakouské správní soudy oprávněny při poskytování ochrany před nečinností přijmout namísto nečinného správního orgánu přímo rozhodnutí ve věci samé. Odlišný postup odstraňování nezákonné nečinnosti však přetrvává v případech, kdy zůstane v soudním řízení nečinným samotný správní soud.

Klíčové slova: *správní soudnictví, ochrana před nečinností, Rakousko*

Abstract

The comprehensive reform of the Austrian administrative justice system in 2012 brought a completely new organisation of the administrative justice system, there have also been fundamental changes in procedural law, with the introduction of the principle of adjudication on the merits into the decision-making of administrative courts. The Austrian administrative courts, to achieve the effectiveness of judicial review of public administration, are also entitled to take a decision on the merits directly instead of the inactive administrative authority when granting protection against inaction. However, a different procedure for the removal of unlawful inactivity persists in cases where the administrative court itself remains inactive in judicial proceedings.

Keywords: *administrative justice, protection against a failure to act, Austria*

1. Úvodem

Rozsáhlá reforma rakouského správního soudnictví, provedená novelou Spolkové ústavy z roku 2012, přinesla zcela novou dvoustupňovou soustavu správních soudů.¹ S novou organizací správního soudnictví došlo rovněž k zásadním změnám

procesního práva, když došlo k odbourání odvolací fáze správního řízení a k zavedení principu reformace do rozhodování správních soudů. Správní soudy prvního stupně svým rozhodnutím mají nově v zásadě plně nahradit napadený správní akt a tím zefektivnit soudní kontrolu veřejné správy. Prvky **reformativního rozhodování soudu**

1. Ústavní zákon, publikovaný ve spolkové sbírce zákonů jako BGBl. I Nr. 51/2012, nabyt účinnosti dne 1. 1. 2014.

Soudní ochrana před nečinností v současném Rakousku

ve věci samé a s nimi spojené další změny se ovšem významně promítají rovněž do ochrany, kterou správní soudy poskytují proti nezákonné nečinnosti správního orgánu. Její současná úprava je dílem reformní, dílem pak navázala na starší koncepci ochrany před nečinností veřejné správy.

2. Stížnost na nečinnost

Před rakouskými správními soudy platí i nadále stížnost na nečinnost, přesněji stížnost na prodlení (*Säumnisbeschwerde*), za **základní prostředek ochrany před nečinností správního orgánu**. Obdobně jako v českém správním soudnictví se však poskytuje ochrana toliko před nečinností záležící v nevydání správního aktu. Ochrany se proto touto cestou nelze domáhat proti konání správního orgánu jakoukoli jinou formou správní činnosti.² Zákon sice předmět této žaloby neomezuje výslovně pouze na rozhodnutí ve věci, na tomto omezení se však shoduje nauka, jakkoli takovým rozhodnutím je třeba chápat rovněž významné správní akty procesního práva.³ Ochrana před nečinností před rakouskými správními soudy a procesní legitimaci k ní lze

přesto hodnotit jako poměrně úzce vymezenou.

Rovněž je třeba předeslat, že konstrukce soudní ochrany před nečinností je velmi pevně spjata se samotným řízením, vedeným před správním orgánem. Obdobně jako je tomu v případě ochrany před nezákonnými rozhodnutími, navazuje soudní řízení devolutivně na řízení před správním orgánem. Podání stížnosti přitom, s výjimkou řízení vedených ve věcech spadajících do samostatné působnosti obcí, není podmíněno předchozím vyčerpáním jakéhokoli dalšího administrativního prostředku ochrany.⁴ Odpadla tak nutnost uplatnění tzv. návrhu na změnu příslušnosti (*Devolutiosnattrag*), o němž v předreformním období do roku 2014 rozhodovaly buď nadřízené správní orgány nebo dnes již zcela zaniklé nezávislé správní senáty (*UVS*).⁵ Teprve poté se podle tehdejší právní úpravy otevírala cesta k podání nečinnostní stížnosti ke Správnímu soudnímu dvoru.⁶ Devoluční návrh jako administrativní prostředek obrany byl nově konstituovanou stížností na nečinnost v zásadě nahrazen.⁷ Reformní cíle ústavní novely z roku 2012 se tak v oblasti ochrany před nečin-

-
2. Öhlinger, T., Eberhard, H. *Verfassungsrecht*, 13. vydání Vídeň, Facultas 2022. ISBN: 978-3-7089-2094-8, str. 287.
 3. Např. rozhodnutí o návrhu na obnovu řízení, srov. Schulev-Steindl, E. *Die Säumnisbeschwerde an die Verwaltungsgerichte und Säumnisschutz im verwaltungsrechtlichchen Verfahren*, In: Holoubek/Lang: *Das Verfahren vor dem Bundesverwaltungsgericht und dem Bundesfinanzgericht*, Linde 2014, str. 65.
 4. Müller R. et al. *Verfahren vor dem VfGH, dem VwGH und den VwG*, 7. vydání MANZ, Vídeň 2020. ISBN 978-3 214-06359-7, str. 181.
 5. Schulev-Steindl, E. *Die Säumnisbeschwerde an die Verwaltungsgerichte und Säumnisschutz im verwaltungsrechtlichchen Verfahren*, In: Holoubek/Lang: *Das Verfahren vor dem Bundesverwaltungsgericht und dem Bundesfinanzgericht*, Linde 2014, str. 62.
 6. Srov. článek 132 B-VG ve znění ústavního zákona č. BGBl I 2012/33
 7. Raschauer, N., Wessely, W. *Kommentar VwGVG*, Jan Sramek Verlag, Vídeň 2018, ISBN 978-3-7097-0129-4, str. 91.

Soudní ochrana před nečinností v současném Rakousku

ností naplnily odbouráním dosavadních překážek v přístupu k soudu.

3. Legitimace procesní a věcná

Procesní legitimaci, alespoň tak, jak je vymezena v samotné ústavě,⁸ naplňuje stěžovatel tvrzením, že je jako účastník správního řízení oprávněn žádat, aby správní orgán vydal rozhodnutí.⁹ Výklad této ústavní generální klauzule, vycházející z tvrzení veřejného subjektivního práva, však doposud zůstává poplatný dřívější právní úpravě, podle níž bylo účastenství ve správním řízení jakož i uplynutí zákonných lhůt k vydání rozhodnutí vnímáno jako otázka pouhé přípustnosti soudní stížnosti k soudnímu přezkumu.¹⁰ Procesní účastenství v řízení před správním orgánem je proto i nadále chápáno toliko jako podmínka řízení o ochraně před nečinností před správním soudem. Judikatura shodně s naukou nadto za osoby legitimované k podání soudní stížnosti považuje jen tzv. esenciální účastníky správního řízení, jichž se vydání správního aktu má dotknout především. V řízení o vydání stavebního povolení tak například nebudou legitimováni ti, kteří jsou účastníky jen z titulu vlastnictví

sousedních pozemků. Nevydáním stavebního povolení totiž sused přirozeně nemůže být poškozen na svém veřejném subjektivním právu.¹¹ Již ze samotného žalobního tvrzení tedy musí vyplývat, že má stěžovatel z povahy svého účastenství ve správním řízení nárok na to, aby bylo rozhodnuto v určitém čase.

Stojí za povšimnutí, že rakouská právní úprava ani literatura v souvislosti se stížností na nečinnost nehovoří o přezkumu nezákonné nečinnosti, nýbrž pouze o zkoumání **porušení povinnosti rozhodnout**.¹² Nepochybně i tento stav je však nezákonný, vychází-li povinnost vydat rozhodnutí ze správního řádu, popřípadě ze zvláštních procesních úprav. V obecném správním řízení jsou správní orgány povinny rozhodnout bezodkladně a nelze-li tak, platí podpůrně komfortní zákonná lhůta k vydání správního rozhodnutí v délce šesti měsíců od zahájení řízení.¹³ Ovšemže právní předpisy zvláštního správního práva se od této obecné lhůty odchyľují oběma možnými směry. Jak již bylo shora naznačeno, otázku, zda správní orgán objektivně vzato dodržel zákonnou lhůtu k vydání rozhodnutí literatura i soudní praxe stále vnímá pouze jako podmínku řízení.¹⁴ Stížnost podanou v tomto ohledu předčasně je proto

8. Srov. článek 132 odst. 3 B-VG

9. Článek 132 odst. 3 B-VG

10. Schulev – Steindl, pozn. č. 5, str. 64.

11. Raschauer, Wessely, pozn. č. 7., str. 93.

12. Müller R. pozn. č. 4, str. 181, srov. též čl. 132 odst. 3 BV-G

13. Srov. § 73 odst. 1 o obecném správním řízení z roku 1991 (BGBl. 51/1991 AVG): Není-li ve správním řádu stnoveny jinak, jsou úřady povinny vydat rozhodnutí o žádostech účastníků řízení a odvoláních bez zbytečného odkladu, nejpozději však do šesti měsíců od jejich obdržení (...).

14. Eder, K., Martschin, Ch., Schmid, Ch. Das Verfahrensrecht der Verwaltungsgerichte, Praxiskommentar zum VwGVG, VwGG, 2. vydání Verlag Österreich, Vídeň 2019, ISBN 978-3-7083-1257-6, § 8.

Soudní ochrana před nečinností v současném Rakousku

třeba jako nepřípustnou odmítnout.¹⁵ Předmětem posouzení důvodnosti žaloby tedy není otázka, zda je žalovaný správní orgán objektivně v prodlení (*Säumnis*), nýbrž pouze to, lze-li převažující zavinění na nedodržení zákonné lhůty k rozhodnutí přičíst žalovanému správnímu orgánu.¹⁶ Takové zavinění se přitom předpokládá, pokud správnímu orgánu příslušnému k vydání rozhodnutí nebránily zaviněné jednání účastníka řízení nebo objektivní nepřekonatelné překážky.¹⁷ Zejména k tomu pak stěžovatele tíží břemeno tvrzení. Aniž by tak zákon stanovil výslovně, představuje tato námitka nejpodstatnější náležitost stížnosti, jejíž nedostatek brání jejímu věcnému projednání.¹⁸

V této souvislosti se objevuje významné omezení žalobní legitimace, a sice na případy **řízení zahájených na návrh**. Jakkoli v literatuře sporný, je judikaturou doposud zastáván názor, že nárok na vydání rozhodnutí svědčí pouze účastníkům řízení, kteří je zahájili vlastním návrhem. Zásadně tak není k podání stížnosti na nečinnost aktivně legitimován například obviněný v přestupkovém řízení.¹⁹ I z těchto omezení se však připouští řada výjimek, na prvním místě rozhodování o ná-

roku poškozeného na náhradu škody v řízení o přestupku či případy návrhových přestupků (tzv. *Privatanklagedelikt*).²⁰

4. Specifika postupu před zahájením řízení o nečinnosti stížnosti

Zákon výslovně podmiňuje přípustnost stížnosti **vyčerpáním prostředku obrany proti nečinnosti ve správním řízení** pouze tehdy, jedná-li se o rozhodnutí prvostupňové instance v samostatné působnosti obcí. Jen v těchto případech totiž není správní řízení pouze jednoinstanční. Jen zde proto současná rakouská úprava správního řízení počítá s nadřazeným odvolacím správním orgánem, k němuž má být návrh na změnu příslušnosti (*Devolutionsantrag*) podán. Teprve jeho kvalifikovaná nečinnost v těchto výjimečných případech otevírá cestu k podání soudní stížnosti.²¹ Ve všech ostatních ovšem platí, že podání soudní stížnosti na nečinnost žádné subsidiární prostředky obrany nestojí v cestě.

S důrazem na procesní ekonomii zákon o řízení před správními soudy současně umožňuje (tak jako v případě stížnosti proti rozhodnutí) žalovanému správnímu

-
15. Grabenwarter, Ch., Fister, M. *Verwaltungsverfahrenrecht und Verwaltungsgerichtsbarkeit*, 5. vydání Verlag Österreich, Vídeň 2019, ISBN 978-3-7046-8031-0, str. 225.
 16. Ust. § 8 odst. 1 zákona o soudním řízení správním (VwGVG), poslední věta, stanoví: Stížnost je třeba zamítnout, nebylo-li prodlení způsobeno převážně zaviněním správního orgánu.
 17. K analogickému výkladu ustanovení § 73 AVG srov. např. náleží Soudního správního dvora ze dne 26. 11. 2011, sp. zn. 2009/10/0266.
 18. Srov. ust. § 9 odst. 5 zákona o soudním řízení správním (VwGVG).
 19. Raschauer, Wessely, pozn. č. 7, str. 94
 20. Schulev-Steindl, pozn. č. 5, str. 72.
 21. § 73 odst. 2 Zákona o všeobecném řízení správním (AVG) ve spojení s § 8 a § 36 VwGVG; Stojí za zmínku, že podáním tohoto prostředku obrany proti nečinnosti přechází funkční příslušnost na odvolací orgán a s ní i povinnost přímo rozhodnout ve věci samé.

Soudní ochrana před nečinností v současném Rakousku

orgánu, aby již podané soudní stížnosti **autoremedurou** sám vyhověl a rozhodnutí vydal v rámci tzv. předběžného řízení (*Vorverfahren*). I s ohledem na to se stížnost podává právě u něj.²² Zákon ponechává žalovanému správnímu orgánu z tohoto titulu po podání soudní stížnosti ještě další tříměsíční lhůtu k vydání rozhodnutí a dává mu tak jakousi „druhou šanci“.²³ Uvážíme-li obecnou šestiměsíční lhůtu k vydání rozhodnutí ve správním řízení, jeví se tento dodatečný prostor pro odstranění nezákonné nečinnosti více než velkorysý. *Stricto sensu* tedy soudní fáze řízení o nečinnosti stížnosti nastává teprve s marným uplynutím této dodatečné tříměsíční lhůty.

5. Rozhodování soudu o věci samé

Postup rakouských prvoinstančních správních soudů stran projednávání stížnosti na nečinnost do určité míry navazuje na předchozí předreformní úpravu nečinnosti žaloby v zákoně o Správním soudním dvoru. V tehdejší konstrukci dvoustupňového správního řízení však dobová právní úprava (na rozdíl od současné) formulovala mezi podmínkami řízení o nečinnosti žalobě před Správním soudním dvorem povinnost vyčerpat prostředky ochrany proti nečinnosti ve správním řízení, resp. v řízení před bývalými nezávislými správními senáty.²⁴ Jak projednávání těchto prostředků - návrhů na změnu příslušnosti nadřízeným správním orgánem, tak rozho-

dování Správního soudního dvora o historických nečinnostních stížnostech stavělo na **principu přenosu pravomoci rozhodnout přímo o (správní) věci samé** na orgán, který tu kterou formu ochrany před nečinností poskytoval. V zásadě tedy dříve platilo, že nadřízený správní orgán o prostředku proti nečinnosti meritorně rozhodl namísto nečinného správního orgánu a teprve zůstal-li nečinným rovněž tento, rozhodl obdobně k podané stížnosti přímo Správní soudní dvůr.²⁵

Těmto zásadám zůstává věrna i současná podoba soudní ochrany před nezákonnou nečinností veřejné správy, když upřednostnila v zásadě bezprostřední soudní rozhodnutí o samotném předmětu původního správního řízení, před zdlouhavým procesem, v němž by soud byl oprávněn nečinnému správnímu orgánu vydání rozhodnutí pouze nařídit. Zákon o řízení před správními soudy - nejsou-li zde podmínky pro odmítnutí nebo zamítnutí stížnosti na nečinnost - ovšem nově nabízí zemskému správnímu soudu dvě varianty, jak stížnosti na nečinnost vyhovět. **Částečným nálezem** (*Teilerkenntnis*) soud ještě nevydává kýžené rozhodnutí ve věci samé, v nálezu však vysloví právně závazný názor k řešení právních otázek, které jsou pro rozhodnutí ve věci samé určující. Vázán v nálezu vysloveným právním názorem, je pak žalovaný správní orgán povinen nejpozději do osmi týdnů meritorní správní akt vydat a svou nezákonnou nečinnost tak sám odstranit. **Konečným nálezem**

22. § 12 ve spojení s § 16 odst. 2 VwGVG

23. § 16 odst. 1 VwGVG

24. Srov. ust. § 27 odst. 1 VwGG ve spojení s čl. 132 B-VG ve znění do 31. 12. 2013

25. Srov. ust. § 42 odst. 4 Zákona o Správním soudním dvoru (VwGG) ve znění účinném do 31. 12. 2013

Soudní ochrana před nečinností v současném Rakousku

(*Vollerkenntnis*) pak naproti tomu o celé věci meritorně rozhodne již správní soud sám bez dalšího, namísto správního orgánu.²⁶ Konečným nálezem soud věc vyřídí rovněž tehdy, nerozhodne-li žalovaný správní orgán poté, co k tomu byl vyzván soudem v částečném nálezu.

Jakkoli by čistě jazykový výklad zákona svědčil závěru, že konečné meritorní rozhodnutí soudu o celé věci (*Vollerkenntnis*) má ve vztahu k částečnému rozhodnutí teprve subsidiární povahu, judikatura připouští, že je plně na úvaze soudu, kterým z těchto dvou způsobů věc vyřídí. Tato úvaha soudu ovšem přirozeně není zcela volná. Ačkoli zákon výslovně nepojmenovává podmínky volby z těchto dvou možných postupů, je správní soud povinen při volbě konkrétního postupu hledět především na zásadu procesní ekonomie. S ohledem na ni pak bude vydání dílčího nálezu přicházet v úvahu především tehdy, pokud kromě vyřešení relevantních právních otázek bude třeba dále objasnit i skutkový stav věci.²⁷ Tím ovšemže není dotčena obecná povinnost správního soudu skutkový stav zjistit ke dni vyhlášení rozhodnutí, lze ji však uplatňovat jen, pokud je objasnění skutkových otázek správním soudem hospodárné. Není pochyb, že správní soud prvního stupně o stížnostech na nečinnost rozhoduje ke skutkovému jakož i právnímu stavu, existujícímu ke dni vyhlášení nálezu.²⁸

Tradiční a přirozenou odchylku od

shora popsaných pravidel ovšemže představují **věci správního trestání**. Ačkoli se zvláštní správnětrestní ustanovení Spolkové ústavy a Zákona o řízení před správními soudy²⁹ věnují toliko otázkám rozhodování o stížnosti proti nezákonnému rozhodnutí, dovozuje se z nich platnost týchž požadavků rovněž pro rozhodování o stížnostech proti nečinnosti. Imperativ, aby správní soudy ve věcech správního trestání za všech okolností samy rozhodly meritorně, je třeba ctít i ve věcech ochrany proti nečinnosti, opačný přístup v těchto věcech by byl nepochybně v rozporu s účelem právní úpravy jako celku a koneckonců i se standardy čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Rozhodnutí dílčím nálezem se v těchto věcech proto nepřipouští.³⁰ Fakticky se však tato odchylka vztahuje toliko na případy přestupkových řízení, zahájených na návrh (*Privatanklagedelikte*), neboť v zásadě jen v těchto případech vystupuje účastník (navrhovatel), jemuž svědčí veřejné subjektivní právo na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě.

6. Ochrana před nezákonnou nečinností soudu

Vzhledem k nové roli správních soudů prvního stupně jako orgánů veřejné moci, rozhodujících v zásadě přímo ve (správní) věci samé, literatura za jeden ze základních

26. Srov. § 28 odst. 7 VwGVG

27. Srov. nález Správního soudního dvora ze dne 4. 7. 2016, sp. zn. Ra 2014/04/0015

28. Srov. nález Správního soudního dvora sp. zn. VwSlg 19.240 A/2015

29. Srov. čl. 130 odst. 4 B-VG, § 50 VwGVG

30. Srov. Müller, R. pozn. č. 4, str. 184.

Soudní ochrana před nečinností v současném Rakousku

pilířů soudní ochrany před nečinností považuje rovněž ochranu před nečinností samotných správních soudů.³¹ Spolková ústava v tomto ohledu svěčuje Správnímu soudnímu dvoru jako jednu z jeho nemnoha agend rozhodování o **návrzích na určení lhůty** (*Fristsetzungsantrag*).³² Tento prostředek je účastníkům řízení před správními soudy prvního stupně k dispozici na obranu proti nezákonné nečinnosti soudu. Z podrobnější úpravy v Zákoně o Správním soudním dvoru se podává, že návrh lze podat pouze v případě, že správní soud nerozhodl ve věci do šesti měsíců od zahájení řízení, nestanoví-li spolkové nebo zemské právo jinou lhůtu. Je-li návrh důvodný, stanoví Správní soudní dvůr soudu první instance lhůtu k vydání rozhodnutí.³³

Volba tohoto zásadně odlišného modelu obrany před nečinností vděčí za inspiraci systému, tradičně uplatňovanému v řízení před obecnými soudy.³⁴ Stojí za povšimnutí, že i tento prostředek *stricto sensu*

chrání toliko před nevydáním rozhodnutí správního soudu, třebaže jen procesního, avšak vůči nečinnosti ohledně jiných procesních úkonů se ochrana prakticky neposkytuje. Především však jde principiálně tato ochrana ve srovnání s nečinností žalobou zcela opačným směrem. Správní soudní dvůr je totiž, nezamítne-li návrh, oprávněn důvodnému návrhu vyhovět výhradně tak, že nečinnému správnímu soudu stanoví lhůtu k vydání rozhodnutí, aniž by však měl jakoukoli pravomoc ovlivnit jeho obsah. Právě na účet rozdílné míry ochrany před nečinností správního orgánu na jedné straně a nečinností správních soudů na straně druhé, zaznívá občasná kritika odborné veřejnosti, která v tomto kontrastu vnímá institut určení lhůty jako do jisté míry bezzubý, neumožňuje-li nadřízené soudní instanci věc atrahovat a alespoň výjimečně rozhodnout namísto nečinného správního soudu prvního stupně.³⁵

Závěrem

*Vzdor odchylnému mechanismu odstraňování nečinnosti samotných správních soudů nelze pochybovat, že podobně jako při soudní kontrole nezákonných správních aktů vystupuje jako zřetelný vůdčí princip soudní ochrany před nečinností v zásadě definitivní **přenos pravomoci rozhodnout ve věci samé** z orgánu veřejné správy na správní soud. Prakticky má tak být zabráněno praxi neekonomického vracení věci zpět správnímu orgánu, který již svou povinnost rozhodnout jednou porušil. V tomto ohledu nečinnostní stížnost naplňuje*

31. Srov. např. Ziniel, T. Säumnisschutz und Fristsetzungsantrag. In: Das Verfahren vor dem Verwaltungsgerichtshof, Linde, Vídeň 2015, ISBN 9783707332346, str. 268.

32. čl. 133 odst. 1 bod 2 B-VG

33. § 38 VwGG

34. Srov. § 91 Zákona o organizaci soudů (Gerichtsorganisationsgesetz)

35. Ziniel, T. pozn. č. 31, str. 269; shodně také Hauer A. Der Fristsetzungsantrag nach der Verwaltungsgerichtsbarkeitsreform 2012, In: Giese, K., Holzinger, G., Jabloner, C. Die Verwaltung im demokratischen Rechtsstaat, Verlag Österreich, Vídeň 2013, ISBN 978-3-7046-6538-6, str. 241.

Soudní ochrana před nečinností v současném Rakousku

obecné cíle poslední rakouské reformy správního soudnictví, tkvící v dosažení rychlé a efektivní soudní ochrany. Ve snaze ochranu co možná zefektivnit ovšem, než dojde k tomuto přenosu pravomoci, nejprve dostává žalovaný správní orgán široký prostor zjednat nápravu sám.³⁶ V tomto ohledu se projevuje současně důraz na určitou míru subsidiarity soudního přezkumu.³⁷ V historickoprávním srovnání před - a poreformního stavu se však - v kontrastu s revolučním odstraněním kasačního principu v přezkumu správních aktů - v oblasti ochrany před nečinností o úplnou změnu paradigmatu nejedná. Stávající obecnou úpravu soudní ochrany před nečinností formuloval zákonodárce v Zákoně o řízení před správními soudy (VwGVG) pod silným vlivem předreformní nečinnostní ochrany poskytované dříve Správním soudním dvorem. Aplikace těchto staronových procesních pravidel zemskými správními soudy se proto může bez dalšího opřít i o starší judikaturu Správního soudního dvora a nevyvolává vážnější výkladové problémy.³⁸ V případě soudní ochrany před nečinností tak proběhlá reforma rakouského správního soudnictví jednak skloubila zcela nové koncepční prvky a zároveň prokázala citlivost vůči principům, které se v předchozích úpravách osvědčily jako funkční.

Zoznam použitej literatúry:

1. ÖHLINGER, T., EBERHARD, H. Verfassungsrecht, 13. vydání Vídeň, Facultas 2022, ISBN: 978-3-7089-2094-8.
2. MÜLLER R. et al. Verfahren vor dem VfGH, dem VwGH und den VwG, 7. vydání MANZ, Vídeň 2020. ISBN 978-3 214-06359-7.
3. SCHULEV-STEINDL, E. Die Säumnisbeschwerde an die Verwaltungsgerichte und Säumnisschutz im verwaltungsrechtlichem Verfahren, In: Holoubek/Lang: Das Verfahren vor dem Bundesverwaltungsgericht und dem Bundesfinanzgericht, Linde 2014.
4. RASCHAUER, N., WESSELY, W. Kommentar VwGVG, Jan Sramek Verlag,, Vídeň 2018, ISBN 978-3-7097-0129-4.
5. EDER, K., MARTSCHIN, Ch., SCHMID, Ch. Das Verfahrensrecht der Verwaltungsgerichte, Praxiskommentar zum VwGVG, VwGG, 2. vydání Verlag Österreich, Vídeň 2019, ISBN 978-3-7083-1257-6.

36. K tomu srov. Schulev-Steindl, pozn. č. 5, str. 73.

37. Srov. také Hohenecker, L. L. Die neue österreichische Verwaltungsgerichtsbarkeit aus rechtsvergleichender Sicht, Jan Sramek Verlag, Vídeň 2015, ISBN 978-3-7097-0044-0, str. 26.

38. Srov. Hesse, G., Das Bescheid- und Säumnisverfahren vor den Verwaltungsgerichten erster Instanz: Anforderungen und Spielräume für das Prozessrecht, In: Holoubek/Lang (Hrsg), Die Verwaltungsgerichtsbarkeit erster Instanz, Linde, Vídeň 2013, str. 289.

Soudní ochrana před nečinností v současném Rakousku

6. GRABENWARTER, Ch., FISTER, M. *Verwaltungsverfahrensrecht und Verwaltungsgerichtsbarkeit*, 5. vydání Verlag Österreich, Vídeň 2019, ISBN 978-3-7046-8031-0.
7. ZINIEL, T. *Säumnischutz und Fristsetzungsantrag*. In: *Das Verfahren vor dem Verwaltungsgerichtshof*, Linde, Vídeň 2015, ISBN 9783707332346.
8. HAUER A. *Der Fristsetzungsantrag nach der Verwaltungsgerichtsbarkeitsreform 2012*, In: Giese, K., Holzinger, G., Jabloner, C. *Die Verwaltung im demokratischen Rechtsstaat*, Verlag Österreich, Vídeň 2013, ISBN 978-3-7046-6538-6.
9. HOHENECKER, L. L. *Die neue österreichische Verwaltungsgerichtsbarkeit aus rechtsvergleichender Sicht*, Jan Sramek Verlag, Vídeň 2015, ISBN 978-3-7097-0044-0.
10. HESSE, G., *Das Bescheid- und Säumnisverfahren vor den Verwaltungsgerichten erster Instanz: Anforderungen und Spielräume für das Prozessrecht*, In: Holoubek/Lang (Hrsg), *Die Verwaltungsgerichtsbarkeit erster Instanz*, Linde, Vídeň 2013.

JUDr. Martin Wagner

Odborný asistent Katedry správního práva a správní vědy Právnické fakulty Univerzity Karlovy

Assistant Professor at the Department of Administrative Law and Administrative Science, Faculty of Law, Charles University

Zmeny v zákone o DPH

Mgr. Martin Beer

Úvod

Zákonom č. 516/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov a zákonom č. 530/2023 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšením stavu verejných financií došlo k viacerým zmenám v zákone č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o DPH“).

Za najpodstatnejšie zmeny možno považovať nasledovné:

- **vylúčenie podávania alkoholických nápojov** s obsahom alkoholu viac ako 0,5 % objemu **z uplatňovania zníženej sadzby dane** na reštauračné a stravovacie služby
- považovanie **spätného lízingu** za finančnú transakciu **oslobodenú od dane** podľa § 39 Zákona o DPH
- povinnosť **poskytovateľov platobných služieb** viesť **záznamy o platbách pri elektronickom obchode**

Vylúčenie podávania alkoholických nápojov s obsahom alkoholu viac ako 0,5 % objemu spomedzi služieb so zníženou sadzbou dane

Alkoholické nápoje sa vylúčili z uplatňovania zníženej sadzby dane na reštauračné a stravovacie služby. Za alkoholický

nápoj sa považuje taký nápoj, v ktorom obsah alkoholu prevyšuje 0,5 % jeho objemu. Podávanie alkoholických nápojov v rámci poskytovania reštauračných a stravovacích služieb tak podlieha základnej sadzbe dane vo výške 20 % zo základu dane (oproti doterajšej zníženej sadzby dane 10 % zo základu dane).

Považovanie spätného lízingu za finančnú transakciu oslobodenú od dane podľa § 39 Zákona o DPH

Táto zmena súvisí rozsudkom Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-201/18 Mydibel SA publikovaným 27. marca 2019. Podstatnou a nosnou časťou rozsudku je úprava odpočítanej dane pri investičnom majetku. Rozsudok však spomína transakciu sale and lease back (predaj a spätný prenájom), ktoré boli v prejednávanej veci považované za finančnú službu oslobodenú od dane.

Komisia na zabezpečenie jednotného metodického výkladu za oblasť dane z pridanej hodnoty prijala na 17. zasadnutí, ktoré sa konalo dňa 11. januára 2023 pomerom hlasov 2 ku 1 (Ministerstvo financií Slovenskej republiky a Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky proti Slovenskej komore daňových poradcov) nasledovný záver:

„Keď na základe zmluvy o predaji a spätnom prenájme (tzv. spätný lízing) dochádza k prevodu vlastníckeho práva k

Zmeny v zákone o DPH

hmotnému majetku, ktorý predstavuje obchodný majetok (predmet financovania), z budúceho nájomcu na budúceho prenajímateľa s cieľom získania dodatočných finančných prostriedkov, pričom predmet financovania zostáva naďalej v dispozícii nájomcu, ktorý naďalej disponuje väčšinou výhod a rizík vlastných vlastníckemu právu a po skončení platnosti tejto zmluvy je predpokladaný opätovný prevod vlastníckeho práva na nájomcu, nedochádza k prevodu práva nakladať s predmetom financovania ako vlastník na budúceho prenajímateľa podľa § 8 zákona o DPH. Na účely daňového zaobchádzania podľa zákona o DPH a v zmysle rozsudku Súdneho dvora C-201/18 Mydibel SA poskytuje prenajímateľ nájomcovi finančnú službu oslobodenú od dane podľa § 39 zákona o DPH.

Aplikácia uvedeného záveru a z neho vyplývajúce daňové zaobchádzanie sa bude v plnom rozsahu uplatňovať na zmluvy o spätnom lízingu uzavreté po 31. decembri 2023. Ak bola/je transakcia spätného lízingu na základe zmluvy uzavretej do 31. decembra 2023 posúdená tak, že vo vzťahu k predmetu financovania došlo zo strany budúceho nájomcu k dodaniu tovaru pre budúceho prenajímateľa a zo strany prenajímateľa k následnému poskytnutiu služby, resp. dodaniu tovaru pre nájomcu, vyplývajúce daňové zaobchádzanie bude akceptované až do skončenia dotknutého zmluvného vzťahu.¹

Na rozdiel od ostatných zmien v tomto článku tak nejde o zmenu v zákone, ale o zmenu výkladu.

Povinnosť poskytovateľov platobných služieb viesť záznamy o platbách pri elektronickom obchode

Dňa 1. januára 2024 nadobudla účinnosť smernica Rady (EÚ) 2020/284 z 18. februára 2020, ktorou sa mení smernica 2006/112/ES. Jej cieľom je najmä boj proti daňovým únikom spojených s rozmachom cezhraničného elektronického obchodu.

Pri cezhraničnom elektronickom obchode sa jedná o dodávky tovarov, resp. poskytovanie služieb, kedy je DPH splatná v jednom členskom štáte Európskej únie, pričom dodávateľ, resp. poskytovateľ, je usadený v inom členskom štáte Európskej únie alebo v treťom štáte. Niektoré podniky pritom môžu zneužívať príležitosti, ktoré im ponúka elektronický obchod na to, aby obchádzaním povinností nekalo získavali trhové výhody.

Keďže spotrebiteľia v Európskej únii v prevažnej väčšine vykonávajú platby za svoje online nákupy prostredníctvom poskytovateľov platobných služieb, sú to práve poskytovatelia platobných služieb, ktorí disponujú konkrétnymi informáciami umožňujúcimi identifikovať príjemcu príslušnej platby, vrátane podrobných údajov o dátume platby, sume a členskom štáte pôvodu platby, ako aj informáciami o tom, či bola platba iniciovaná vo fyzických priestoroch obchodníka.

Tieto údaje a informácie môžu slúžiť orgánom finančnej správy na odhaľovanie

1. Zápis zo 17. zasadnutia Komisia na zabezpečenie jednotného metodického výkladu za oblasť dane z pridanej hodnoty dostupný tu: https://www.financnasprava.sk/_img/pfsedit/Dokumenty_PFS/Zverejnovanie_dok/Dane/Zavery_zo_zasadani/2023/2023.03.30_zapis.pdf

Zmeny v zákone o DPH

podvodných podnikov a kontrolu povinností súvisiacich s DPH. Za týmto účelom je nevyhnutné, aby dotknuté skupiny poskytovateľov platobných služieb sprístupnili takéto informácie orgánom finančnej správy s cieľom pomôcť im pri odhaľovaní cezhraničných podvodov v oblasti DPH a v boji proti týmto podvodom.²

Predmetom evidencie sú preto cezhraničné platby a poskytovatelia platobných služieb sú povinní viesť záznamy o príjemcovi cezhraničnej platby a o cezhraničnej platbe v súvislosti s platobnou službou, ktorú poskytol, a to za obdobie kalendárneho štvrtroka, počas ktorého poskytol platobné služby zodpovedajúce viac ako 25 cezhraničným platbám rovnakému príjemcovi platby. Poskytovatelia platobných služieb

sú povinní na základe výzvy daňového úradu sprístupniť finančnému riaditeľstvu tieto záznamy.

Záver

Veríme, že vyššie uvedené zmeny naplnia hlavné ciele jednak zavedením harmonizovaných pravidiel, ktoré slúžia na boj proti daňovým podvodom v oblasti cezhraničného elektronického obchodu, takisto aj zmenou výkladu, keďže spätný lízing je v zmysle rozsudku Súdneho dvora Európskej únie C-201/18 Mydibel SA považovaný za finančnú službu oslobodenú od dane podľa § 39 zákona o DPH.

Mgr. Martin Beer

Analytik Oddelenia analytických činností Kancelárie Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky

Legal Analyst of the Analytical Department of the Office of the Supreme Administrative Court of the Slovak Republic

2. Dôvodová správa k zákonu č. 516/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov

Súdny dvor EÚ: Rodovo podmienené násilie ako dôvod pre azyl

Mgr. Michaela Trabalíková

Ženy ako celok môžu byť považované za príslušníčky určitej sociálnej skupiny v zmysle smernice 2011/95 a získať postavenie utečenca, ak sú splnené podmienky stanovené v tejto smernici. Je to tak v prípade, ak sú v krajine pôvodu vystavené z dôvodu svojho pohlavia fyzickému alebo duševnému násiliu, vrátane sexuálneho a domáceho násilia. Ak podmienky priznania postavenia utečenca nie sú splnené, môžu získať doplnkovú ochranu, a to najmä v prípade, že podstupujú skutočné riziko zabitia alebo násilia.

Úvod

Je rodovo podmienené násilie páchané na ženách dôvodom na udelenie postavenia utečenca podľa medzinárodného práva a práva Európskej únie?

Touto otázkou sa zaoberala Veľká Komora Súdneho dvora Európskej únie a dňa 16. januára 2024 o nej rozsudkom vo veci C-621/21 rozhodla. Konkrétne ide o rozhodnutie o prejudiciálnej otázke položenej Správnym súdom Sofia-mesto, Bulharsko, ktorá sa týkala výkladu odôvodnenia 17, článku 6 písm. c), článku 9 ods. 2 písm. a) a f), článku 9 ods. 3, článku 10 ods. 1 písm. d), ako aj článku 15 písm. a) a b) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (ďalej len „smernica“).

K skutkovému stavu

Prípád, ktorý je základom pre polozenie predmetného návrhu na začatie prejudiciálneho konania sa týka tureckej štátnej príslušníčky WS, ktorá je kurdského pôvodu a hlási sa k moslimskému vierovyznaniu. Vo veku 16 rokov bola svojou rodinou donútená k sobášu a v tomto manželstve sa jej narodili 3 dcéry. Zo strany svojho manžela bola opakovaně bitá a aj napriek tomu, že jej biologická rodina mala o tomto vedomosť, tak jej žiadny rodinný príslušník nepomohol. Vzhľadom na túto situáciu v septembri roku 2016 utiekla od svojho manžela a v roku 2017 uzavrela cirkevný sobáš. V roku 2018 sa jej s druhým manželom narodil syn. Po odchode z Turecka sa v roku 2018 oficiálne rozviedla so svojim prvým manželom, a to aj napriek tomu, že on s rozvodom nesúhlasil. Vzhľadom na jeho prechádzajúce násilné správanie a jeho nesúhlas s rozvodom sa obáva o svoj život, ak by sa vrátila do Turecka.

Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie C-621/21

V tomto roku legálne prišla do Bulharska a následne sa presťahovala do Nemecka, kde sa pripojila k svojmu rodinnému príslušníkovi. V Nemecku aj podala žiadosť o medzinárodnú ochranu s odôvodnením, že jej bývalý manžel alebo jeho rodina by ju mohla zabiť. Následne bola WS na základe žiadosti nemeckých orgánov rozhodnutím oddelenia vypočúvania Národnej agentúry pre utečencov pri Rade ministrov, Bulharsko (ďalej len „DAB“) prevzatá späť do starostlivosti bulharských orgánov na účely posúdenia jej žiadosti o medzinárodnú ochranu.

DAB zrealizovala s WS tri pohovory, na ktorých WS priblížila už vyššie zmienené skutočnosti týkajúce sa jej núteného sobáša a násilnej povahy jej prvého manžela. Taktiež predložila pred DAB právoplatné rozhodnutie tureckého civilného súdu o rozvode aj spolu so sťažnosťou, ktorú v roku 2017 podala na svojho manžela, jeho biologickú rodinu a jeho rodinu na prokuratúre v Turecku. Podstatou tejto sťažnosti boli výhražné telefonické správy, ktoré obdržala od svojho prvého manžela. Pred DAB predložila aj rozhodnutie tureckého súdu z roku 2017, ktorým bola umiestnená do domova pre ženy, ktoré boli obeťami násillia. Aj napriek umiestneniu v takomto zariadení sa WS necítila bezpečne.

Žiadosť WS o medzinárodnú ochranu bola 21. mája 2020 predsedom DAB zamietnutá. DAB usúdil, že dôvody, ktoré WS uviedla na opustenie Turecka, či už prejavy domáceho násillia alebo vyhrážky smrťou zo strany jej bývalého manžela a jej rodiny, nie sú relevantnými na účely priznania medzinárodnej ochrany, nakoľko ich nebolo

možné spojiť so žiadnym z dôvodov prenasledovania v zmysle relevantného bulharského právneho predpisu. DAB zároveň konštatoval, že WS neuviedla, že je obeťou prenasledovania z dôvodu svojho pohlavia. DAB odmietol WS priznať aj doplnkovú ochranu s argumentom, že nespĺňa požadované podmienky, keďže „*ani oficiálne orgány, ani určité skupiny nepodnikli proti žiadateľke kroky, ktoré by štát nemohol kontrolovať*“, a keďže „*bola údajne obeťou zločiných útokov, o ktorých neinformovala policajné orgány a nepodala v súvislosti s nimi trestné oznámenie a... legálne opustila Turecko*“.

WS sa proti tomuto rozhodnutiu DAB odvolala na príslušný súd, ktorý ale žalobu zamietol a následne bolo toto rozhodnutie súdu potvrdené aj Najvyšším správnymsúdom Bulharska.

V roku 2021 podala WS opakovanú žiadosť o medzinárodnú ochranu podloženú novými dôkazmi a odvolávala sa na opodstatnené obavy z prenasledovania zo strany neštátnych aktérov z dôvodu jej príslušnosti k „*určitej sociálnej skupine*“ teda k ženám, ktoré sú obeťami domáceho násillia a obeťami „*zločinov zo cti*“. WS ďalej argumentovala, že Turecko ju nebolo schopné brániť pred neštátnymi aktérmi a preto jej návrat do tejto krajiny by pre ňu bol nebezpečný a bola by vystavená buď „*zločinu zo cti*“ alebo nútenému manželstvu, čím by boli porušené čl. 2 a 3 Európskeho dohovoru ochrane ľudských práv a základných slobôd. K novej žiadosti priložila aj rozhodnutie súdu z Turecka, ktorým bol jej prvý manžel odsúdený za trestný čin vyhrážania, ktorého sa voči nej dopustil v roku

Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie C-621/21

2016. Za tento čin bol odsúdený na 5 mesiacov odňatia slobody, no tento trest bol podmienene odložený po zohľadnení skutočností, že v minulosti nebol odsúdený a prijal uložený trest. Okrem tohto rozhodnutia k žiadosti priložila aj články z nemeckého spravodajského portálu, ktoré informovali o násilných vraždách v Turecku. Zároveň argumentovala aj skutočnosťou, že Turecko odstúpilo v roku 2021 od Istanbulskeho dohovoru.

Aj napriek predloženiu týchto dôkazov odmietal DAB obnoviť konanie o udelení medzinárodnej ochrany, a to z dôvodu že WS nepredložila žiadnu novú významnú informáciu týkajúcu sa jej osobnej situácie alebo štátu jej pôvodu.

Aj napriek tomu, že žiadosť o medzinárodnú ochranu, ktorú podala WS, bola zamietnutá, tak vnútroštátny súd pristúpil k položeniu prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru Európskej únie.

Z odôvodnenia

V prvom rade sa vnútroštátny súd v podstate pýtal Súdneho dvora, či pojem *"rodovo podmienené násilie páchané na ženách"* ako dôvod na poskytnutie medzinárodnej ochrany podľa smernice musí byť vymedzený vo svetle Ženevského dohovoru, Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (ďalej len *„CEDAW“*) a Istanbulskeho dohovoru, a to s ohľadom skutočnosť, že Bulharsko nie je zmluvnou stranou Istanbulskeho dohovoru.

Súdny dvor vykladal smernicu vo svetle medzinárodného práva. Podľa Súd-

neho dvora Európskej únie je potrebné CEDAW považovať za jednu z relevantných zmlúv uvedených v čl. 78 ods. 7 ZFEÚ, a preto sa smernica musí vykladať v súlade s ním, a to aj napriek tomu, že Únia nie je zmluvnou stranou, ale všetky členské štáty ho ratifikovali.

Vo vzťahu k Istanbulskému dohovoru Súdny dvor Európskej únie konštatoval, že ustanovuje povinnosti spadajúce do pôsobnosti čl. 78 ods. 2 ZFEÚ. Tento dohovor teda v rozsahu, v ktorom súvisí s azylom, zákazom vyhostenia alebo vrátenia je súčasťou relevantných zmlúv uvedených v čl. 78 ods. 2 ZFEÚ. Únia k Istanbulskému dohovoru pristúpila v roku 2023 a preto je treba ustanovenia smernice vykladať v súlade s ním, a to aj napriek skutočnosti, že nie všetky členské štáty, vrátane Bulharska, tento dohovor ratifikovali.

V druhom rade sa Súdny dvor Európskej únie zaoberal otázkou vnímania žien ako *„určitej sociálnej skupiny“* v súvislosti so smernicou a právom na medzinárodnú ochranu. V bode 57 rozsudku je konštatované, že ženy ako celok možno považovať za príslušníčky *„určitej sociálnej skupiny“* v zmysle čl. 10 ods. 1 písm. d) smernice za podmienky, že sa preukáže že v krajine ich pôvodu sú kvôli svojmu pohlaviu vystavené násiliu, či už vo fyzickej alebo psychickej podobe, a to vrátane sexuálneho a domáceho násillia. Uvedené sa môže vzťahovať rovnako aj na menšie skupiny žien, ktoré majú dodatočnú spoločnú charakteristiku. Pri tomto tvrdení sa Súdny dvor Európskej únie odvolal aj na návrh generálneho advokáta, ktorý uviedol, že ak *„ženy, ktoré odmietajú manželstvo z donútenia, ak takú-*

Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie C-621/21

to prax možno považovať za spoločenskú normu v ich spoločnosti, alebo takúto normu porušia ukončením manželstva, možno pokladať za príslušníčky sociálnej skupiny s jednoznačnou identitou v ich krajine pôvodu, ak sú z dôvodu tohto správania stigmatizované a vystavené nesúhlasu okolitej spoločnosti vedúcemu k ich sociálnemu vylúčeniu alebo násilným činom“.

Súdny dvor Európskej únie sa zaoberal aj otázkou nečinnosti štátnych orgánov vo vzťahu k domácemu násiliu a nenavracaniu do svojej krajiny pôvodu. Súdny dvor výslovne zdôrazňuje, že žiadateľ nemusí preukázať súvislosť medzi dôvodmi prenasledovania a činmi prenasledovania, *„ak možno preukázať súvislosť medzi jedným z týchto dôvodov prenasledovania a absenciou ochrany pred týmito činmi zo strany subjektov ochrany“*. Aj v tejto časti sa spomína návrh generálneho advokáta, ktorý uvádza, že aktéri ochrany, teda štátne orgány musia mať spôsobilosť a vôľu chrániť dotknutého žiadateľa alebo žiadateľku pred prenasledovaním, či iným bezprávím, ktorému môžu byť vystavení. Ochrana musí byť účinná a nie len dočasná. Takáto ochrana môže mať podobu najmä prístupného a funkčného súdneho systému, ktorý umožňuje odhaliť, potrestať a stíhať trestné činy takéhoto charakteru.

V poslednej časti sa Súdny dvor Európskej únie zaoberá výkladom pojmu *„vážne bezprávie“* v zmysle čl. 15 písm. a) a b). V zmysle relevantných ustanovení smernice sa má tento pojem vykladať tak,

že zahŕňa skutočnú hrozbu zabitia alebo vystavenia násilným činom od svojej rodiny alebo komunity kvôli predpokladanému porušeniu kultúrnych, náboženských alebo tradičných noriem a preto môže viesť k priznaniu doplnkovej ochrany v zmysle čl. 2 písm. g) smernice.

Záver

Tento rozsudok priniesol žiadúce objasnenia týkajúce sa záväznosti Istanbulského dohovoru a CEDAW konštatovaním, že patria medzi relevantné zmluvy v súlade s čl. 78 ods. 1 ZFEÚ. Smernicu je teda potrebné vykladať v súlade s medzinárodnými záväzkami bojujúcimi proti diskriminácii a rodovo podmienenému násiliu páchanému na ženách. Ženy môžu byť kvalifikované ako osobitná sociálna skupina v zmysle smernice a získať tak po splnení podmienok stanovených v smernici postavenie utečenca. Dôležitým je aj upriamenie pozornosti na fakt, že rodovo podmienené násilie na ženách páchajú aj neštátni aktéri.

Podľa odborníkov Súdny dvor Európskej únie týmto spresnením v oblasti násillia páchaného na ženách a podmienok získania medzinárodnej ochrany upevnil rodovo citlivý výklad utečeneckého práva Európskej únie, čím sú vytvorené výhody pre ženy žiadajúce o ochranu. Závery v tomto rozsudku budú preto významné pre aktuálne prebiehajúce prípady a prípady budúce, vrátane prípadov žien utekajúcich z Afganistanu.¹ Viaceré mimovládne organizácie

1. KÜBEK, G., BORNERMANN, J. International Law as a Trailblazer for a Gender-Sensitive Refugee System in the EU. The Court of Justice's ruling in Case C-621/21, Women who are Victims of Domestic Violence. In: europeanlawblog.eu [online]. 2024 [cit. 2024-7-25]. Dostupné tu: <https://europeanlawblog.eu/2024/01/29/international-law-as-a-trailblazer-for-a-gender-sensitive-refugee->

Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie C-621/21

na úrovni jednotlivých členských štátov, ale aj na úrovni Európskej únie a poslanci a poslankyne Európskeho parlamentu s nadšením privítali závery tohto rozsudku.²

Je potrebné upozorniť, že z viacerých štúdií vypracovaných v jednotlivých členských štátoch vyplýva, že domáce násilie páchané na ženách výrazne narástlo po

pandémii, no stále nie sú k dispozícii kompletne dáta o týchto skutočnostiach.³ Vzhľadom na túto skutočnosť je aj napriek pozitívnym aspektom predmetného rozhodnutia a ohlasom naň potrebné upozorniť na pretrvávajúce nedostatky v oblasti boja proti rodovo podmienenému násiliu v Únii, ktoré je aj naďalej rozšírené a jeho účinné stíhanie a trestanie stále zaostáva.

Mgr. Michaela Trabalíková

*Analytička Oddelenia analytických činností
Kancelárie Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky*

*Legal Analyst of the Analytical Department of
the Office of the Supreme Administrative Court of the Slovak Republic*

system-in-the-eu-the-court-of-justices-ruling-in-case-c-621-21-women-who-are-victims-of-domestic-violence/

2. SCHULTEN, L. EU court rules gender-based violence ground for asylum. In: dw.com [online]. 2024 [cit. 2024-7-25]. Dostupné na: <https://www.dw.com/en/eu-court-rules-gender-based-violence-ground-for-asylum/a-68016253>
3. STEININGER, S. The CJEU's Feminist Turn? In: verfassungsblog.de [online]. 2024 [cit. 2024-7-25]. Dostupné na: <https://verfassungsblog.de/the-cjeus-feminist-turn/#commentform>

VYDAVATEĽ:

**Kancelária Najvyššieho správneho
súdu Slovenskej republiky**

Trenčianska 56/A

821 09 BRATISLAVA 3

IČO: 53857097

DIČ: 2121511700

ISSN 2730-0722

Web: nssud.sk